

Klub filmových referentů a publicistů (1930–1933)

Valné zhromaždenie Klubu filmových referentov a publicistov (SFIRP)¹⁾ prvýkrát zasadlo 3. júna 1930 v Prahe. Administratívnu a hospodársku agendu klubu mal na starosť správny výbor, do ktorého členovia valného zhromaždenia zvolili za predsedu spisovateľa a nakladateľa Dr. Otakara Štorcha-Mariena, na post miestopredsedu bol zvolený Antonín Jaroslav Urban, konateľom sa stal JUDr. Otto Rádl a za pokladníka ustanovili Ing. Karola Smrža.²⁾

Navrhnuté stanovы klubu boli schválené policajným riaditeľstvom v Prahe 16. apríla 1930 výnosom číslo 144707.³⁾ Schválené stanovы obsahovali 14 článkov a vymedzovali pôsobnosť spolku na území celej Československej republiky. Účelom klubu bola podpora a pestovanie nezávislej a umeleckej filmovej kritiky. Ďalej aktívna podpora rozvoja umeleckého a vedeckého filmu vo všetkých jeho odvetviach a v neposlednom rade združiť všetkých odborných pracovníkov čin-

ných v kultúrno-spoločenskom dianí a hájiť ich duševné aj hmotné záujmy.⁴⁾ Hlavným cieľom klubu bola podpora „kritické činnosti směřující k dokumentování rozvoje filmu, jeho hodnocení a vytčení směrníc uměleckého vývoje“.⁵⁾ Ďalšou snahou klubu bolo nadväzovanie kontaktov so zahraničným tiskom, docieľiť vydávanie vlastného časopisu, usporadúvanie konferencií s odbornou tematikou a dokonca v jednom z posledných bodov 3. článku je zriadenie československého filmového archívu. Činným členom sa mohol stať „každý filmový referent periodického tisku, publicista alebo vedecký pracovník, ktorého umelecká činnosť a filmová kritika súhlasí s pokrokovými intenciami klubu“.⁶⁾ Podľa platne prijatých stanov mal klub tieto štyri orgány: valné zhromaždenie, správny výbor, umeleckú radu a rozhodujúci súd.⁷⁾

Klub v tomto období zatiaľ nemal stále sídlo. Výborové zasadnutia sa najpravdepodobnejšie

- 1) Národní filmový archiv (NFA), f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ia, inv. č. 1, fol. 6–7. Neskôr sa používala aj skratka Filmklub. NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ib, inv. č. 2, fol. 2.
- 2) Lucie H u r t o v á, *Karel Smrž 1897–1953* (inventár archívneho fondu v NFA), Hadištko pod Medníkem: NFA 2014.
- 3) Archiv hlavního města Prahy (AHMP), fond Magistrát hlavního města Prahy II. (MHMP II.), odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 951, spis sign. XXII/1822.
- 4) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ia, inv. č. 1, fol. 7.
- 5) Tamtiež.
- 6) Tamtiež, fol. 10.
- 7) Rozhodující súd bol povinný rozhodovať medzi všetkými spormi, ktoré vznikli medzi členmi spolku.

konali v Dome u Choděřů v místnosti Elektafilmu, o čom svedčí aj členská schôdza z 2. júla 1930. Na tejto schôdzi prednášal ukrajinský režisér Alexander Dovženko o vývoji kinematografie na Ukrajine.⁸⁾ Na konci septembra tohto roku mal klub 25 členov.⁹⁾ Klub mal v pláne vypracovať memorandum, ktoré by malo riešiť problém „předvádění německých, resp. cizojazyčných dialogických filmů zvukových“. Za týmto účelom usporiadal Filmklub 7. októbra 1930 schôdzu v Modrom salóniku v dome inžinierov SIA.¹⁰⁾

Už 17. novembra oznámil Filmklub policajnému riaditeľstvu v Prahe konanie mimoriadneho valného zhromaždenia, na ktorom sa majú prednávať nové voľby do správneho výboru, správy doterajších funkcionárov, smernice pre prijímanie nových členov a voľné návrhy. Zasadnutie zhromaždenia sa uskutočnilo opäť v Modrom salóniku v dome inžinierov SIA.¹¹⁾ Z rokovania mimoriadneho valného zhromaždenia vzišiel nový správny výbor klubu v nasledujúcom zložení: predseda Dr. Otakar Štorch-Marien, miestopredseda A. J. Urban, konateľ redaktor ČTK Artuš Černík, zapisovateľ Alexander Hackenschmied a pokladník Ing. Karel Smrž. Ďalšími riadne zvolenými členmi výboru boli Ferdinand Deml, A. C. Nor, Lubomír Linhart, Radovan Šimáček a J. Trojan.¹²⁾

Počas marca bola prijatá zmena stanov. Nové stanovy sa dotkli najmä zriadenia referentskej a publicistickej sekcie. Každá sekcia mala pomocný riadiaci orgán, pre ktorý bol vydaný súbor formálnych pravidiel, tzv. jednací rád.¹³⁾

Spolok bol činný aj v usporadúvaní prednášok. Prvá verejná prednáška v roku 1931, ktorá sa ko-

nala pod záštitou Filmklubu, sa venovala tematike „O zvukovém filmu“ a miestom konania bola veľká učebňa fyzikálneho ústavu Karlovej univerzity v Prahe II.¹⁴⁾ Ďalšie štyri prednášky boli naplánované na november a december.

Valné zhromaždenie zasadlo 25. januára roku 1932. Obsadenie správneho výboru sa po zasadnutí valného zhromaždenia opäť zmenilo, a to v tomto zložení: predseda A. J. Urban, prvým miestopredsedom Dr. Walter Lustig, druhým miestopredsedom Ing. Michal Vaněk, konateľom A. Černík, druhým konateľom R. Šimáček, pokladník J. Mach a zapisovateľ úradník poisťovne Kotva Walter Deutsch. Predsedom sekcie referentov sa stal Dr. František Kocourek a predsedom sekcie publicistov sa stal Ing. Karel Smrž.¹⁵⁾

V roku 1932 sa v Prahe konala Prvá medzinárodná filmová výstava, ktorú organizovala organizácia československého filmového herectva v spolupráci s inými organizáciami. Výborom stanovený člen zastupoval Filmklub na tejto výstave v čestnom výbore celej výstavy.¹⁶⁾

Druhá polovica roku 1932 bola nepriaznivá, nakoľko v spolku došlo k viacerým sporom. Mnoho členov bolo vylúčených kvôli neplateniu členských poplatkov. Dôvod pre vylúčenie sa niektorým členom zdal účelovým, v dôsledku čoho sa vo Filmklube rozpútal rad vážnejších sporov. Existujú aj dokumenty, ktoré poukazujú na konkrétne spory medzi členmi, ktoré potom rozsudzoval rozhodcovský súd.¹⁷⁾ Veľká kritika sa vzniesla aj proti doterajšiemu vedeniu spolku, a to najmä na predsedu A. J. Urbana a konateľa A. Černíka, ktorí na výborovej schôdzi 9. novembra rezignovali zo svojich funkcií. Jeden z členov

8) AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 951, spis sign. XXII/1822.

9) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Id, inv. č. 55, fol. 1.

10) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ib, inv. č. 2, fol. 2.

11) Tamtiež, fol. 3, 4, 8.

12) Tamtiež, fol. 9.

13) AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 951, spis, sign. kr./4Q31, S. K., XXII/1822.

14) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ib, inv. č. 2, fol. 7.

15) Tamtiež.

16) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Id, inv. č. 56, fol. 25.

17) NFA, f. Klub filmových referentů a publicistů, 1930–1933, sign. Ic, inv. č. 4–53.

sa k celej situácii vyjadril takto: „poměry ve Filmklubu dospěly za vedení právě resignovavšího předsedy pana J. A. Urbana a jednatele pana A. Černíka k tak politováníhodným koncům, že hrozilo rozpuštění Klubu. Několik členů dosavadního výboru nejen zneužilo své spolkové moci k tomu, aby zkomolilo stanovy a vyřizovalo si s členy skandálním způsobem své osobní nenávisti, nýbrž došlo dokonce i beze svolání rozhodčího soudu a bez předložení návrhu soudu k projednání k vyloučení celé řady členů.“¹⁸⁾

Po rezignácii hlavných predstaviteľov správneho výboru prevzal dočasné vedenie spolku predseda, redaktor časopisu *Rozpravy Aventina* Dr. Jaroslav Paulík s konateľom JUDr. W. Lustigom. Tieto spory mali za následok zvolanie zasadnutia mimoriadneho valného zhromaždenia, ktoré podporila väčšina členov klubu. Valné zhromaždenie zasadlo 14. novembra 1932 v kaviarni Mánes. Vo voľbách do správneho výboru bol v predsedníckej funkcii potvrdený Dr. J. Paulík, miestopredsedom sa stal Dr. S. Václavek, za druhého miestopredsedu bol zvolený Dr. Fr. Kocourek, prvým konateľom sa stal Dr. W. Lustig, druhým konateľom L. Linhart, pokladníkom W. Deutsch, predsedom publicistickej sekcie A. Hackenschmied a predsedom referentskej sekcie sa stal J. Lehovec.¹⁹⁾

Zaujímavosťou je, že pár dní nato 25. novembra bolo opäť zvolané mimoriadne valné zhromaždenie. Novým predsedom sa stal redaktor Pražského ilustrovaného spravodaja Jaroslav Veselý a za prvého miestopredsedu zvolili resignovaného A. Černíka.²⁰⁾

Riadne valné zhromaždenie nasledujúceho roku sa konalo 31. januára v kaviarni Mánes. Správny výbor opäť zmenil svoje obsadenie a v nasledujúcom zložení: predseda J. Veselý, prvý

miestopredseda Ing. M. Vaněk, druhý miestopredseda J. Hrubý, prvý konateľ R. Šimáček, druhý konateľ A. Černík a pokladník J. Mach. Na konci marca roku 1933 bola prijatá aj zmena stanov, ktorá sa týkala predovšetkým navýšenia počtu členov správneho výboru. Spolok začal od tohto obdobia viesť aj evidenciu nových filmov premietaných v kinách na celom území Československa.²¹⁾

Posledné zasadnutie riadnych valných zhromaždení zaznamenávame 21. februára 1934 v obvyklom prostredí kaviarne Mánes. Členovia si opäť zvolili nové obsadenie správneho výboru. Novo zvoleným predsedom spolku sa stal Ing. Karel Smrž, miestopredsedom O. Parma, druhým miestopredsedom A. Černík, konateľmi R. Šimáček, Vilém Forman a pokladníkom J. Mach. Zrejme posledným zasadnutím valného zhromaždenia bol rok 1935. Zasadnutie sa uskutočnilo 4. februára a jediným známym údajom z rokovania spolku je zmena obsadenia správneho výboru. Predsedom spolku sa stal A. Černík, miestopredsedom Ing. M. Vaněk, konateľom R. Šimáček a pokladníkom V. Forman.²²⁾

Najpravdepodobnejšie ide o posledné zasadanie valného zhromaždenia. Nahlásenia konania ďalších zasadnutí sa v archívnych dokumentoch, ktoré opatrujú Archív hlavného mesta Prahy a Národný filmový archív, nenachádzajú. Reálny zánik spolku nastal 30. júna 1939, kedy podľa vládneho nariadenia čl. II. odst. 2 zo dňa 31. marca 1939 č. 97, Zb. došlo k vymazaniu zo spolkového katastra.²³⁾

Členmi klubu boli poprední významní československí filmoví kritici a publicisti, čo svedčilo o mimoriadnej teoretickej úrovni a odbornosti tohto spolku. Viacerí predstavitelia klubu, ktorí sa neskôr podieľali na rozvoji československej ki-

18) AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 951, spis sign. XXII/1822.

19) Tamtiež.

20) Tamtiež.

21) Tamtiež.

22) Tamtiež.

23) Tamtiež.

nematografie aj po vojne, patrili medzi popredné osobnosti kultúrneho rozvoja tridsiatich rokov minulého storočia. Veľkou škodou je najmä to, že klub nepokračoval vo svojej činnosti v intenciách svojich pokrokových myšlienok a došlo k rozpadnutiu klubu kvôli politickým a častokrát aj osobným sporom.

Archívny fond Klub filmových referentov a publicistov 1930–1933 môže byť zdrojom rôznych informácií k výskumu filmovej kritiky na území bývalého Československa v 30. rokoch 20. storočia. Fond nám umožňuje bližšie zmapovať fungovanie spolku a ozrejmiť situáciu v kruhu filmových kritikov a publicistov, čím prehľbuje našu faktografickú základňu v dejinách československej kinematografie.

Jaroslav Štuller